

Checklista – skola med elevföreningar

Detta textmaterial är ett stöd för skolor som har elevföreningar på sin skola idag och som vill främja elevers möjlighet att organisera sig fritt och självständigt. Listan är framtagen genom dialog med elevföreningar från hela landet. Den bygger också på verksamhetskompentens från personal som arbetat för att främja elevers inflytande och delaktighet, samt stärka elevföreningar. Checklistan bör ej ses som tvingande eller uttömmande utan som ett underlag för inspiration och goda exempel.

Om elevföreningen är ny eller engagemanget är lågt, se checklista 2 - skola utan elevförening för mer grundläggande åtgärder.

Checklistan utgår från elevföreningars fyra stöttepelare: Självständig organisering, förtroendevalda, stadgar och årsmöte och frivilligt medlemskap.

Ömsesidig respekt

Ett positivt klimat mellan elevförening, skolledning och skolpersonal är en viktig faktor för framgång. När alla inom skolans väggar har en positiv inställning till elevernas organisering stärks elevföreningens verksamhet.

Ansvar för en god samtalston bygger på ömsesidig respekt och är gemensamt för alla tre parter. Men för att elevföreningarna ska kunna ta sitt ansvar krävs det att de bjuds in till forum där de får möjlighet att samverka med skolans yrkesgrupper och skapa förtroende för sin verksamhet. Om skolledningen tar ansvar för att starta dialog ökar möjligheten för skolan att ta del av elevföreningens fördelar.

- Bjud in elevföreningen till forum för skolans yrkesgrupper för att informera om sin verksamhet.
- Introducera ny personal för elevföreningen och dess verksamhet.
- Bygg strukturer för god kommunikation.

Se Checklista 2 - skola utan elevförening för hur goda strukturer kan byggas.

Företräda elever

En elevförening kan på ett representativt och fristående sätt representera elevernas intressen i utvecklings- och beslutsprocesser. Elevföreträdare ska bjudas in till skolledningen, skolhuvudmännen och kommunens beslutsorgan när de diskuterar elever. Företrädarna bör då också få möjlighet att lyfta egna frågor som utgår från elevernas intressen och synpunkter

Elevföreningen kan också företräda eleverna i forum som leds av andra yrkesgrupper i skolmiljön. Det kan exempelvis ske genom att elevföreningen arrangerar val av elevskyddsombud som deltar i skolans arbetsmiljöarbete eller genom att elevföreningen samverkar med elevhälsan i framtagandet av policydokument, som till exempel plan mot kränkande behandling och dokumentation av arbetet med aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen (2008:567).

Checklista:

- Bjud in elevföreningarna i skolans utvecklings- och beslutsprocesser.
- Bjud in elevföreningarna till de skolövergripande forum för samråd som genomförs av huvudmannen.
- Elevernas rätt till inflytande och delaktighet i skolans förändringsprocesser och arbetet med fysisk och psykosocial arbetsmiljö är i flera delar lik den som för arbetstagarnas fackliga organisationer och detta bör avspeglas i skolans samarbete med elevföreningarna.
- Inkludera elevföreningen i framtagandet av skolans policydokument.

Ledighet och kompensation

Elevernas företrädare har rätt till ledighet och kompensation för den tid de lägger ner på sitt uppdrag att företräda övriga elever. Ledigheten i form av giltig frånvaro kan tillämpas när elevföreträdaren behöver utföra sitt uppdrag. Det kan exempelvis vara att delta vid möten och annat arbete för att främja en levande föreningsverksamhet på skolan. När elevföreträdare beviljats ledighet och missat lektionstid behöver de kompenseras för det undervisningsinnehåll som de gått miste om. För att kunna tillämpa detta i praktiken bör skolan ha tydliga strukturer för hur ledighet och kompensation utfärdas och att det är känt av samtliga medarbetare.

Skolans schemaläggning kan påverka förutsättningarna för att elevföreningens verksamhet ska nå ut till alla klasser, årskurser och program. För att alla elever ska få ta del av gemenskapen kan elevföreträdarna därför beviljas att få gå tidigare från lektioner eller anpassa sina scheman. För att undvika att undervisningstid faller bort är det dock fördelaktigt om elevföreningen bjuds in för att samverka i schemaläggningen med syfte att skapa förutsättningar för en inkluderande verksamhet som alla skolans elever kan ta del av.

Checklista:

- Skapa strukturer för hur elevföreträdare beviljas ledighet och kompensation och kommunicera det till samtliga medarbetare.
- Samverka med elevföreningen i skolans schemaläggning.

Lokaler

Tillgången till lokaler i kommunen och på skolan är en grundläggande förutsättning för att elevföreningarna ska kunna bedriva sin verksamhet. Genom att avsätta lokaler skapar skolan praktiska förutsättningar för att träffas på regelbundna möten och diskutera frågor som är av vikt för skolans elever. Platser som är avsedda för elevföreningarna kan även skapa trygghet för eleverna då det blir en plats dit de kan vända sig för att hitta sina företrädare och en större gemenskap.

På många skolor i landet har elevföreningarna en egen lokal som de disponerar över fritt. Elevföreningens arbete effektiviseras då eftersom de inte behöver boka lokaler eller springa efter nyckel. Lokalen kan då även användas för att förvara föreningens inventarier vilket skapar förutsättningar för långsiktiga investeringar i verksamheten. Om dessa möjligheter inte finns till följd av lokalbrist, kan elevföreningen ha ett tilldelat skåp för att nyttja till förvaring och underlätta för lokalbokning så att eleverna kan nyttja skolans klassrum som mötesrum. Skolan kan också anpassa sina öppningstider då tillgång till lokaler efter skoltid möjliggör för alla elever att söka förtroendeuppdrag och delta aktivt i verksamheten.

Utöver ett mötesrum kan elevföreningen också få låna skolans lokaler, som till exempel klassrum eller aulor för att hålla årsmöten, utbildningar eller sociala aktiviteter. Genom kontinuerlig kontakt och tydliga strukturer för hur lokaler bokas eller disponeras fritt minskar risken för att föreningens verksamhet krockar med skolans ordinarie verksamhet. Sådan samverkan kan även ske i samband med terminsplanering och schemaläggning.

Checklista:

- Utse ett tilldelat mötesrum eller annat förvaringsutrymme som ett skåp.
- Bestäm hur och när mötesrummet får nyttjas genom ömsesidigt avtal.
- Ha dialog och strukturer för hur och när andra lokaler kan användas.

Finansiering

Elevföreningarna är i olika stor grad beroende av finansiering för att kunna skapa en bred verksamhet för alla skolans elever. Pengar kan användas för att finansiera exempelvis externa föreläsare, lokalhyra, fika till gemenskapsaktiviteter, roll-ups eller föreningsmerchandise. Genom att bedriva en fri och självständig verksamhet kan elevföreningarna samverka med externa parter och verka för ekonomisk självständighet. Skolan kan underlätta den samverkan genom att möjliggöra för elevföreningen att bjuda in utomstående parter till skolan. Ytterst är det dock rektorn som fattar beslut om vilka aktörer som kan bjudas in till skolans lokaler under skoltid.

Skolan kan även stötta upp elevföreningen genom att finansiera delar av deras verksamhet. Det kan exempelvis handla om att köpa in mötesfika, trycka upp kommunikationsmaterial via skolans kanaler eller att tillföra en summa till elevföreningens kassa som de får disponera fritt. Det är dock viktigt att finansiering inte leder till att skolledningen begränsar elevers fria och självständiga organisering genom att detaljstyra föreningens verksamhet. Att skolan finansierar en extern föreläsare innebär till exempel inte att skolledningen har rätt att censurera elevföreningens fria kommunikation eller bestämma formerna för den verksamhet som bedrivs utanför skoltid.

Ett ytterligare exempel på hur elevföreningar och skola kan samverka i fråga om finansiering är skapandet av fonder som enskilda elever kan rikta sig till. På många skolor i landet driver elevföreningar stödfonder där elever anonymt kan ansöka om medel genom elevhälsan för kostnader som uppkommer i anslutning till studenten eller andra sociala aktiviteter. Genom att samverka kan elevföreningen då ta ansvar för att fler kan delta i deras aktiviteter och i skolans gemenskap.

Checklista:

- Underlätta ekonomisk administration genom stöd med till exempel att öppna bankkonto i föreningens namn.
- Bidra med finansiering till elevföreningens verksamhet utan krav på motprestation.
- Möjliggör för elevföreningen att bjuda in utomstående parter till skolan.